
Životopisná vzpomínka na romistku doc. Milenu Hübschmannovou

Životopisná vzpomínka na romistku doc. Milenu Hübschmannovou

Narodila se 10.6.1933 v Praze, maturovala v roce 1951 na anglickém gymnáziu H. Fastry v Praze, v letech 1951-1956 studovala hindštinu, urdštinu a bengálštinu na FF UK v Praze, studium zakončila promocí.

Od roku 1953 se projevil její celoživotní zájem o romštinu, romskou kulturu a aktivní účast v romském emancipačním hnutí. Průběžně se věnovala sběru romského folklóru: pohádek, vyprávění, písní, přísloví, hádanek, později sběru etnologických údajů (tradiční léčitelství, funkce rodiny, rituální čistota, výklad snové symboliky atd.).

Do poslední chvíle sbírala „oral history“ - zejména osudy Romů na Slovensku za 2. světové války - a zároveň jazykový materiál (tzv. slovenská romština). Značná část materiálu byla zpracována a publikována v časopisech cizích (*Etudes Tsiganes*, *Lacio Drom*, *Gießener Hefte für Soziologie* atd.), v domácích zejména poté, co přestala být uplatňována oficiální politika asimilace. Kromě časopiseckých statí spoluvydala i knižní publikace v ČR, NSR, Francii, Anglii.

V prosinci 1956 nastoupila do zaměstnání v Čs. rozhlasu jako redaktorka v HRLD (hlavní redakce literární a divadelní), v letech 1957-8 byla vážně nemocná, v r. 1959 podnikla první cestu do Indie. Další (studijní) pobyty v Indii byly pak v letech 1969, 1990, 1998. V r. 1963 se jí narodila dcera Tereza (vnoučata v letech 1982, 1985, 1999).

Ve školním roce 1968/69 působila jako učitelka mateřské školky v romské osadě v Rakúsích u Kežmarku, kde získala nenahraditelné osobní a lidské zkušenosti s životem v romské komunitě.

V letech 1969 - 1973 působila jako předsedkyně společensko-vědní komise ve Svazu Cikánů-Romů. Ten byl v roce 1973 zrušen v důsledku „normalizace“. V letech 1968-1974 pracovala v Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV, 1974-1975 na Pedagogické fakultě UK Praha. Mezi rokem 1975 a 1982 byla bez stálého zaměstnání (pro nesouhlas s asimilační politikou uplatňovanou vůči Romům). Externě vyučovala romštinu a hindštinu na Jazykové škole v Praze. Až v roce 1982 zde byla přijata do interního pracovního poměru.

Od 1991 působila jako vyučující romštiny a romistiky na FF UK v Praze v rámci Indologického ústavu (1991-1997 také výuka četby urdských textů). Od 1994 byla šéfredaktorkou časopisu romistických studií *Romano džaniben*.

V roce 1995 získala titul CSc., tématem její disertační práce byl soubor odborných prací *Romistické studie I*.

Podílela se na různých mimofakultních aktivitách, např. průběžně spolupracovala s romským tiskem (doneslé vydávala v měsíčníku *Amaro gendalos* pravidelnou rubriku *Romaňi historija*, předtím působila v redakční radě časopisů *Lačo lav*, *Amaro lav* atd.). Pomáhala s ediční přípravou čtyř romských publikací ve vydavatelství *Romaňi čhib* (1990-1996). Po emigraci šéfredaktorky Margity Reiznerové byla jeho činnost dočasně zastavena.

Spolupracovala se zmocněncem pro lidská práva ing. Petrem Uhlem (v různých komisích ustavených pro vyřešení jednotlivých kauz - např. odstranění vepřina z místa sběrného cikánského tábora v Letech, oponentura koncepce „Integrace Romů“ předložené vládě ČR atd.), s Muzeem romské kultury v Brně, s Phonogramm-Archivem Rakouské akademie věd ve Vídni, je spoluřešitelkou mezinárodního projektu Comenius-C2, externě přednášela pro několik organizací, zvláště katedru sociologie a andragogiky na FF UP v Olomouci (zde působila též jako členka ediční komise pro publikaci romistické literatury), dále pro nadaci *Nová škola* (nyní *Nová škola o.p.s.*), pro romské asistenty ve školách, pro romské studenty dálkového studia na *Evangelické akademii* v Praze a pro romské studenty *Romské střední školy sociální* v Kolíně. Od roku 1996 působí v mezinárodní osmičlenné lingvistické skupině při Centre des Etudes Tsiganes v Paříži (Finančně podpořeno Radou Evropy). Svou prací se podílela na projektech *Romano Centro* ve Vídni (např. v roce 1994 byla členkou mezinárodní poroty hodnotící literární soutěž v romštině romských autorů z Rakouska). Byla členkou týmu Státního pedagogického ústavu v Bratislavě, jenž připravoval osnovy i pedagogy pro výuku romského jazyka, literatury a historie Romů na Slovensku.

V roce 2000 se habilitovala - tématem habilitační práce byly *Romistické studie II*.

V roce 1994 jí byla udělena *Chartou 77 Cena Františka Kriegla*. V r. 1998 získala 2 diplomy udělené předsedou *Romské občanské iniciativy* (ROI) JUDr. E. Ščukou za prosazování programu ROI v oblasti vzdělávání a romské kultury.

Dále byla oceněna Děkovnou plaketou za Outstanding contribution to the Romani nation, a sice na V. mezinárodním kongresu *International Romani Union* (IRU) v Praze 2000.

V roce 2002 jí byla udělena prezidentem Václavem Havlem medaile *Za zásluhy III. stupně* a v roce 2003 získala medaili *Za zásluhy I. stupně* od *Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy* za významný podíl na uchování a rozvoj romského jazyka a romské kultury.

Od roku 1982 cvičila jógu pod vedením indického mitra Paramhansa Svámího Mahéšvaránandy, autora systému *Jóga v denním životě*.

Doc. Milena Hübschmannová, CSc. tragicky zahynula v Jihoafrické republice. Bylo jí 72 let.

*Text vyšel za laskavého svolení fondu **Romano džaniben***